

Karsai Gábor: Borúra derű, derűre ború jön a gazdaságban

szerző

KARSAI GÁBOR

olvasási idő

6 PERC

megjelent

HVG. HU 2020.11.13. 17:20

A második negyedévhez és a várakozásokhoz képest jobbak a makroszámok, de ez nem adhat okot optimizmusra. A kormány gazdaságvédelmi intézkedései ellentmondásosak, a reáljövedelem csökkent, a nyugdíjasoké különösen. A kilátások pedig nemcsak a járvány miatt bizonytalanok, hanem azért is, mert a jogállamiságról zajló vita az uniós pénzek érkezését is veszélyezteti.

A harmadik negyedévi magyar visszaesés (4,7 százalék) a második negyedévtől eltérően már mélyebb az EU átlagánál (4,3 százalék). A régióban az eddigi adatok szerint közepes; a lengyel és szlovák visszaesés kisebb, a cseh nagyobb, mint a magyar. Az EU-ban csak a litván és lengyel visszaesés nem haladta meg a 2 százalékot, miközben kizárólag a spanyol volt 9 százalék közelében, a számunkra különösen fontos német visszaesés pedig, ha minimálisan is, de kisebb volt az EU átlagánál.

Ugyanakkor a friss magyar adat nemcsak jóval kedvezőbb a második negyedévi 13,6%-os zuhanásnál – ez várható is volt –, de szebb a piaci várakozások szerint jellemzően 5-6 százalékos, vagy az EU által várt 6,9 százalékos csökkenésnél is.

A harmadik negyedévi GDP összetételéről egyelőre nincs érdemi információ. A KSH szerint az egy évvel korábbihoz képest növekedés gyakorlatilag csak

a pénzügyi és az infokommunikációs ágazatban volt. Az elmúlt hónapokban a termelési oldal harmadik negyedévéről megjelent adatok már valószínűsítették, hogy e negyedév GDP-visszaesésének mértéke valamivel kisebb lehet az általam még szeptemberben várt 7 százaléknál. Mindenekelőtt az ipari termelés és a kivitel alakult a második negyedévinél és a vártnál sokkal kedvezőbben, szeptemberben az ipari termelés és az áruforgalmi aktívum havi értéke már meghaladta az egy évvel korábbi. Az európai – ezen belül a magyar és a német – ipari bizalmi index alapján ez a kedvező helyzet októberben még érvényesülhetett, azonban az év további részében a mozgáskorlátozás keresleti és termelési oldalról is romlást valószínűsít.

Ugyanakkor az építőipari termelés visszaesése a harmadik negyedévben még mélyebb is volt, mint az előző negyedévben. Kedvező viszont, hogy nagyon jelentősen csökkent a visszaesés a kiskereskedelmi forgalomban, a turizmusban és a vendéglátásban. A szeptemberi adatok azonban – nyilvánvalóan a járvány második hulláma következtében – már ez utóbbi ágazatokban is ismétlődő romlásról tanúskodtak.

A felhasználási oldalon ez a második negyedévinél kisebb mértékben, de mindenképpen fogyasztáscsökkenést valószínűsít. Ugyanakkor a KSH által közölt adatok szerint a reálkeresetek a második negyedévi 8% után a harmadik negyedévben (a már ismert július-augusztusi adatok szerint) 6% körüli mértékben emelkedtek, ami a fogyasztás gyors emelkedését indokolná. A bérstatisztika azonban – [amint arra már rámutattunk](#) csak a teljes munkaidőben dolgozók adatait tartalmazza, s nem terjed ki az öt főnél kisebb cégekre. Mivel a járvány következtében jelentősen emelkedett a részmunkaidőben foglalkoztatottak száma, a válság okozta fizetéscsökkentés pedig jelentős részben a kis cégeknél következett be, az idei hivatalos béremelkedés jelentősen túlbecsült, vagyis a valós bruttó béremelkedés sokkal kisebb, a reálbér-emelkedés, ha volt is, minimális lehetett.

A bérstatisztika megtévesztő voltát jelzi, hogy a költségvetés szja-ból származó bevételei a harmadik negyedévben csak 3,5%-kal haladták meg az egy évvel korábbi. Az szja-bevételek harmadik negyedévi tömege még

némileg el is maradt az erre a negyedévre jellemző 3,7 százalékos inflációtól. Ráadásul az áremelkedés az infláció méréséhez használt fogyasztói kosár szerkezetének jelentős megváltozása miatt erősen alulbecsült. Ha emellett figyelembe vesszük, hogy a nyugdíjas infláció magasabb az átlagos fogyasztói áremelkedésnél, s a nyugdíjasok vásárlóerejét a tavalyihoz képest csökkenti a nyugdíjprémium elmaradása is, továbbá, hogy a vállalkozói jövedelmek is mérséklődnek, miközben a szociális juttatások jellemzően nominálisan is változatlan összegűek, akkor

joggal feltételezhetjük, hogy a lakosság reáljövedelme és fogyasztása a harmadik negyedévben is érzékelhetően csökkent.

A kimutatott átlagkereset és az szja-tömeg növekedési különbsége a társadalom növekvő differenciálódására utal, ami a foglalkoztatási helyzet romlása miatt egyébként is logikus. Ez, valamint a jövővel kapcsolatos bizonytalanság egyaránt fékezi a fogyasztást.

A negyedik negyedévi folyamatok szempontjából figyelmeztető jel, hogy ismét növekvőben van a munkanélküliség, mely szeptemberben – augusztushoz képest – 0,8 százalékponttal, 4,7 százalékra emelkedett. A november elején bejelentett korlátozások közvetlen és közvetett hatására a munkanélküliség bizonyára még akkor is érezhetően emelkedni fog, ha a munkájukat elvesztők egy része – mivel nem tud állást keresni – statisztikailag az ún. inaktívak táborát fogja gyarapítani, illetve ismét növekedhet a kényszerszabadságoltak, rövidített munkaidőben

foglalkoztatottak köre. E folyamatot kissé fékezheti az – igaz csak szűk körben és rövid időre, de mégiscsak újraindított – bértámogatási rendszer. Októbertől azonban már minden bizonnyal az szja-befizetéseken is érezhető lesz a foglalkoztatási helyzet romlása, ami egyben a vásárlóerő csökkenésének is indikátora. Ugyanakkor az infláció nyár végéhez képest bekövetkezett némi lassulása kedvező a vásárlóerő szempontjából.

Beruházási szempontból kedvezőtlen előjel, hogy az építőipari termelés recessziója a harmadik negyedévben még mélyült is. Bár a járvánnyal összefüggésben a cégek fejlesztéseit jelentős összegű és olcsó források támogatják, a jövőbeli kereslet nagysága és struktúrája annyira bizonytalan, hogy sok vállalkozás még a korábban tervbe vett beruházását is elhalasztja. Ennek ellenére a magyar kormány deklarálta jelentős mértékben a beruházásoktól várja a válság leküzdését. Ezt fejezi ki, hogy a hangsúly a gazdaság újraindítására került a gazdaságvédelem, így a tényleges cég-, munkahely- és családvédelem, például az álláskeresési járadék időtartamának bővítése, a családi pótlék emelése helyett.

Az üzleti szférában az általános, minden nehéz helyzetbe került cégre, foglalkoztatottra és munkanélkültre vonatkozó támogatást az egyedi mérlegelés, az ágazati megközelítés helyettesíti, mely tág teret ad a szubjektivitásnak. Válság idején a korábbi fejlesztések értelme is bizonytalanná válhat, s nagy kérdés, hogy az állam által kiválasztott célokat a piac vissza fogja-e igazolni. Ez felettébb valószínűtlen. Például a járvány előtt is túlkínálatos turisztikai szektor, a soha meg nem térülő, s a globalizációs folyamat bonyolultabbá válása miatt még irracionálisabb Budapest – Belgrád vasútvonal fejlesztése, vagy éppen az autarkias iparfejlesztési elképzelések, a stadionépítésekkel kapcsolatos új döntések esetében.

Miközben az ún. Gazdaságvédelmi Alap kiadásai már legalább az előirányzott kétszeresére rúgnak, a célok jelentős részének semmi köze sincs a gazdaság védelméhez.

Legutóbb például nemzetközi tagdíjakra, az Európa Kulturális Fővárosa 2023 cím viselésével kapcsolatos feladatok támogatására folyósítottak innen pénzt.

A kormányzat az államháztartásban már 3600 milliárd forintos idei pénzforgalmi hiánnyal számol, ami csaknem tízszerese a még 2019-ben elfogadott törvényi előirányzatnak. Eközben az idei devizakötvény-kibocsátás – a korábbi elvektől és tervektől eltérően – 6 milliárd euró lesz, vagyis az elmúlt évekre jellemző erőltetett csökkentéssel szemben 2020-ban jelentősen emelkedni fog a nettó devizaadósság. Ez a deklarációk szerint részben előtörlesztési célokat szolgál, de a devizatartalékok feltöltése és az államháztartás biztonságos finanszírozása mellett feltehetőleg az EU-transzferekkel kapcsolatos bizonytalanság csökkentését is célozza. A biztonságos adósságtörlesztés és hiányfinanszírozás természetesen fontos cél, de nem kevésbé lenne lényeges a kiadások szerkezetének racionalizálása, az EU-transzferekhez való biztonságos hozzáférést lehetővé tevő jogállami feltételek megteremtése is.

A jelek arra utalnak, hogy a GDP idei lefutása leginkább egy „W” alakzathoz fog hasonlítani, hiszen a negyedik negyedév, amint az már szeptemberben sejthető volt, feltehetőleg sokkal rosszabb lesz a harmadiknál, bár **minden bizonnyal sokkal kedvezőbb a második negyedévinél**. Megítélésem szerint a

negyedik negyedévben 7, az év egészében pedig 6 százalék körüli, a Pénzügyminisztérium és az EU előrejelzéséhez közeli visszaesésnek van jelenleg a legnagyobb valószínűsége. Az európai – és ezen belül az egyik legrosszabb magyar – járványügyi helyzet alakulása azonban nagy bizonytalanságot visz a folyamatok előrejelzésébe.